

Skogome

Arkeologisk frivillig utredning -
etapp 1

Göteborgs kommun
Säve socken
Västra Götalands län
2022

Tove Stjärna och Åke Johansson

wsp

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

UPPDRAGSNAMN

Skogome arkeologisk frivillig utredning

UPPDRAGSNUMMER WSP

10336931

DATUM

2022-03-21 (datum för fältbesök)

GRANSKAD AV

Cecilia Lindblom (WSP)

BESTÄLLARE

Specialfastigheter Sverige AB

UPPDRAGSANSVARIG

Tove Stjärna (Arkea kulturmiljö AB)

HANDLÄGGARE

Tove Stjärna och Åke Johansson (Arkea kulturmiljö AB)

LÄN

Västra Götaland

KOMMUN

Göteborg

SOCKEN

Säve

FASTIGHET

del av Skogome 1:38 och 2:2

KOORDINATSYSTEM

SWEREF99TM

FOTOGRAFIER

Arkea kulturmiljö AB om inget annat anges

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Administrativa uppgifter	2
Sammanfattning	5
Bakgrund	7
Uppdraget	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Tidigare arkeologiska arbeten	7
Genomförande	9
Metod	9
Resultat	10
Kart- och arkivstudier	10
Fältinventeringen	12
Referenser	14
Objektbeskrivning	15

Omslagsfoto: del av äldre gårdesgård som löper inom utredningsområdets östra del. I bakgrunden skymtar kriminalvårdsanstalten.

SAMMANFATTNING

Arkea kulturmiljö AB har på uppdrag av WSP Sverige AB och Specialfastigheter Sverige AB utfört en frivillig arkeologisk utredning inom del av fastigheterna Skogome 1:38 och 2:2 i Göteborgs kommun, Västra Götalands län (se fig. 1 och 2). Bakgrunden till utredningen är att Specialfastigheter Sverige AB planerar att bygga ut befintlig kriminalvårdsanstalt.

Syftet med utredningen var identifiera fornlämningar och områden där fornlämningar kan finnas dolda under markytan. Utredningen har utförts med ambitionen att motsvara det som brukar benämnas etapp 1 av en arkeologisk utredning i enlighet med 2 kap. 11 § KML (Kulturmiljölagen). Det är Länsstyrelsen i Västra Götalands län som avgör om föreliggande arbete kan likställas med detta. Utredningen har bestått av kart- och arkivstudier, samt fältinventering.

Inga fornlämningar fanns registrerade inom området sedan tidigare. Området är delvis tidigare utrett arkeologiskt av Göteborgs stadsmuseum 2003. Vid föreliggande utredning kunde konstateras att området delvis redan var under pågående byggnation i den södra delen. En lämning, dammanläggning i form av ett dämme vilket utgör ny fornlämning, kunde konstateras vid den norra kanten av utredningsområdet.

Arbetet har utförts av Tove Stjärna och Åke Johansson, Arkea kulturmiljö AB.

Fig 1. Topografiska kartan med utredningsområdet ungefärligt markerat med svart cirkel. Skala 1:75 000

BAKGRUND

Uppdraget

Specialfastigheter Sverige AB planerar att bygga ut befintlig kriminalvårdsanstalt inom del av fastigheterna Skogome 1:38 och 2:2 och har i och med detta arbete beställt en frivillig arkeologisk utredning. Utredningen utfördes av Arkea kulturmiljö AB under mars och april 2022.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet är beläget på Hisingen i Göteborgs kommun, Västra Götalands län. Utredningsområdet är cirka 5,7 hektar stort, L-format och i direkt anslutning till befintlig anstalt.

Utredningsområdet bestod till stor del av öppen igenväxande åkermark och betesmark belägen i anslutning till ett mindre vattendrag i utredningsområdets norra gräns. Den södra delen består till en viss del av skogbeväxt bergshöjd (se fig. 2).

Området är beläget mellan 30 och 50 meter över nuvarande havsnivå, vilket medför att området har varit möjligt att ta i anspråk redan under stenålder.

Inga fornlämningar finns registrerade inom området, däremot finns ett antal strax utanför. I anslutning till den norra delen återfinns Skogome gamla bytomt (L1968:7623) som nu är helt övergiven och klassad som fornlämning. Strax norr om denna finns även en by-gårdstomt registrerad utifrån historiskt kartmaterial. Platsen är dock bebyggd idag med moderna hus. Vidare återfinns en boplats (L1960:4894) från förhistorisk tid strax norr om den bäck som löper invid utredningsområdets norra gräns. Förutom flintavslag har härdar och stolphål påträffats inom denna boplats. Sydväst om

utredningsområdet har en liknande fyndplats registrerats, med innehåll av skörbränd sten och flintavslag (L1968:7836). Inne på anstaltens område finns två fornlämningsliknande lämningar registrerade (L1968:7579 och L1968:7544). Dessa avskrevs dock i och med en arkeologisk undersökning 1972.

Tidigare arkeologiska arbeten

Inom en del av den norra halvan av det nu aktuella området genomfördes en arkeologisk utredning av Göteborgs Stadsmuseum år 2003 (Johansson & Johansson 2004). Även då var anledningen en planerad utvidgning av anstalten. I samband med den utredningen konstaterades bland annat den ovan nämnda boplatzen (L1960:4894). Inom en del av nu aktuellt utredningsområde grävdes då ett antal sökschakt i syfte att lokalisera boplatzlämningar, dock med resultatet att inga förhistoriska lämningar eller fynd kunde konstateras (se fig. 3).

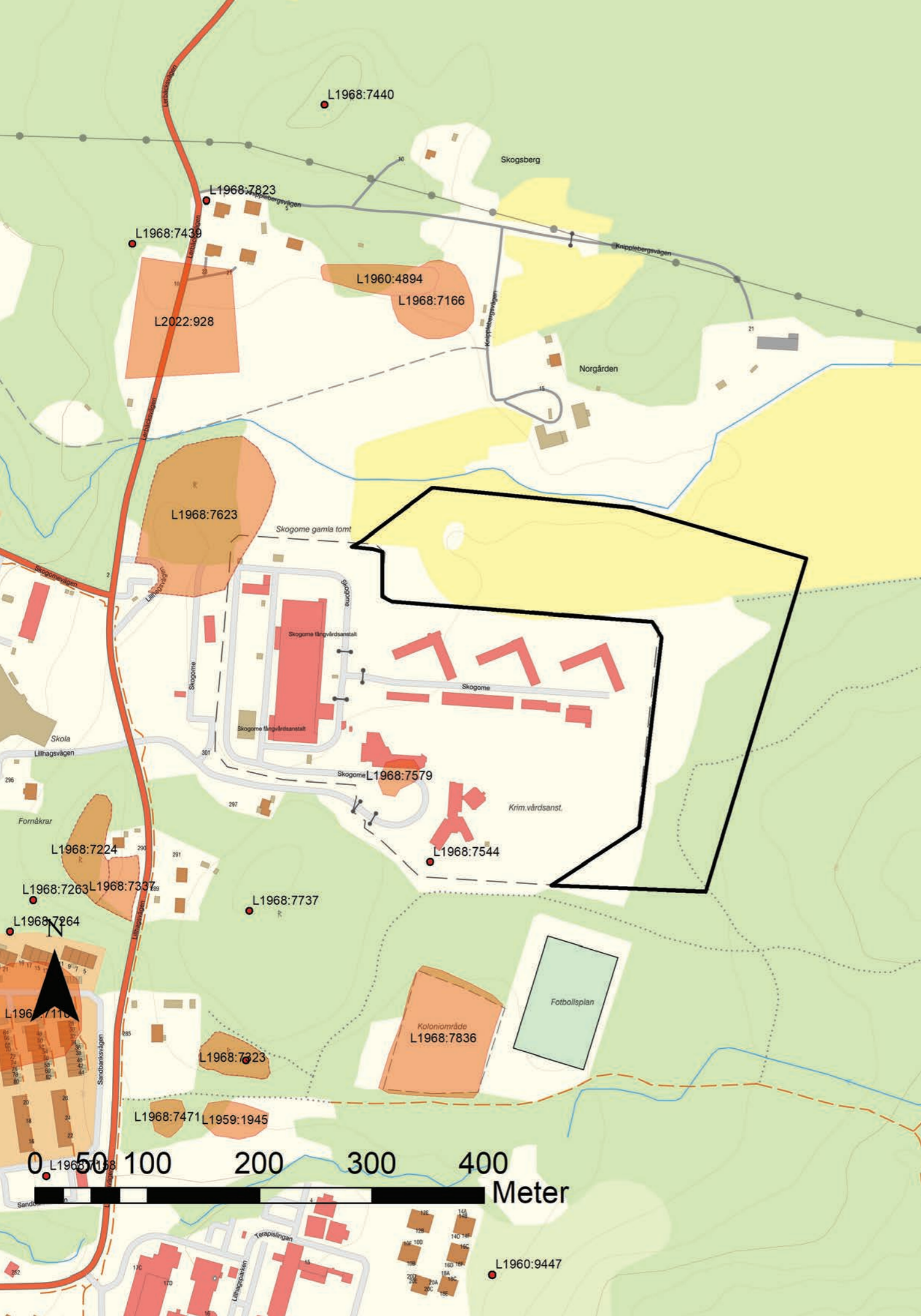

Fig. 2. Till vänster: Topografiska kartan med utredningsområdet markerat med svart ram samt lämningar registrerade i Fornsök markerade med rött samt lämningsnummer. Skala 1:4000

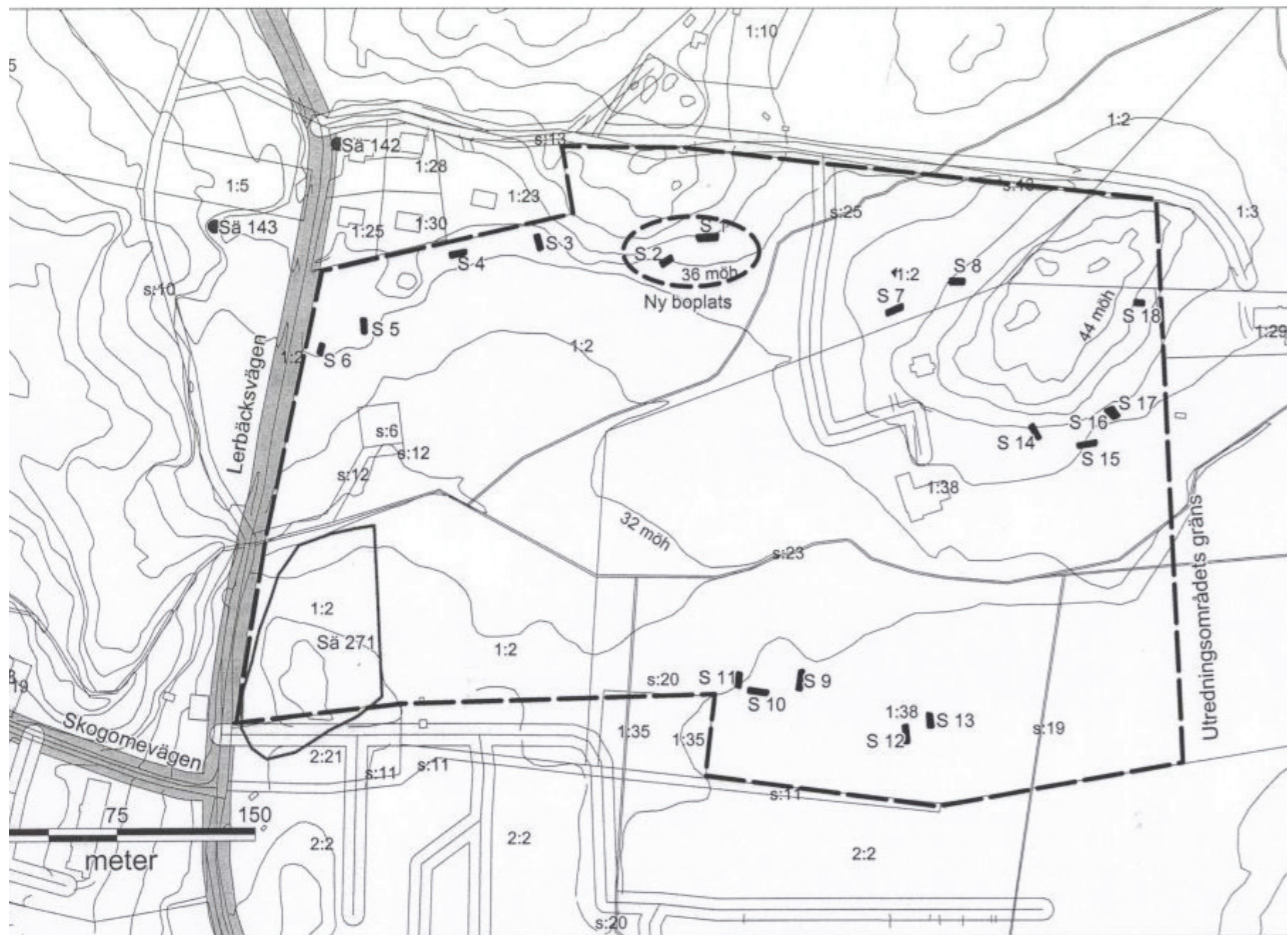

Fig 3. Schaktplan från den tidigare arkeologiska utredningen utförd av Göteborgs stadsmuseum 2003. Schakt 9-13 ligger inom nu aktuellt utredningsområde (Ur Johansson & Johansson 2004).

Fig 4. Vy över den norra delen av utredningsområdet på ett ungefär där den tidigare utredningen sökschaktat. Anstalten syns till vänster i bild. Foto från öst.

GENOMFÖRANDE

Metod

Arbetet har bestått av kart- och arkivstudier, samt fältinventering. Kartstudien har bestått av en genomgång av det befintliga äldre kartmaterialet. Källmaterialet för kartstudierna har hämtats i Lantmäteriets digitala arkiv över historiska kartor. Syftet med kartstudierna var framförallt att få kännedom om markanvändningen i äldre tider, indikationer på äldre bebyggelse och gränsdragningar, men även att eventuellt få förklaringar på indikationer som kunde påträffas i fält.

Utöver äldre lantmäteriförrättningar har även använts SGU:s kartor över jordarter och strandlinjenivåer. Syftet var att studera förutsättningarna för forntida boplatser.

Arkivstudierna har omfattat en genomgång av Riksantikvarieämbetets digitala kulturminnesregister Fornsök, samt genomläsning av arkeologiska rapporter över arbeten som genomförts i närområdet. Syftet med arkivstudierna var att få en djupare förståelse av fornlämningsbilden i området och de möjliga indikationer på fornlämning som kan tänkas förekomma.

Fältinventeringen bestod av en noggrann besiktning av hela området. Utredningen har utförts av Tove Stjärna och Åke Johansson, Arkea kulturmiljö AB i mars 2022.

RESULTAT

Kart- och arkivstudier

De aktuella utredningsområdet ligger i sin helhet inom Skogome ägor. Den äldsta kända kartan över området är en geometrisk avmätning från 1766 (se fig. 5). Därefter följer en Storskifteskarta från 1825 och en Laga skifteskarta från 1830 (se fig. 6).

Av det historiska kartmaterialet går att utläsa att utredningsområdet under de senaste 350 åren i huvudsak bestått av åker och betesmark förutom en del i det sydliga området som bestått av utmark, med berg och skog. Någon bebyggelse har enligt kartorna inte funnits inom utredningsområdet. Strukturen har varit sig likartad genom århundradena. Det är först i modern tid och med byggandet av anstalten med sin början i 1950-talet som en större förändring skett.

På den äldsta kartan från 1766 omnämns en äga som "Dammstycket samfält" vilken utgör en smal remsa belägen tvärs över bäcken i norra kanten, vilket tyder på någon sorts fördämning. Området besiktigades under fältarbetet och ett numera delvis utrivet dämme kunde konstateras i bäcken (se fig. 7 samt under stycke fältinventeringen). Det är oklart om dämmet haft till syfte att driva en kvarn nedströms eller om det haft annan funktion. Någon kvarn står inte att finna i det äldre kartmaterialet. På Laga skifteskartan från 1830 finns ingen markering för dämme längre och dämmet har sannolikt därmed mist sin betydelse vid denna tidpunkt. Dämmet utgör fornlämning.

Fig 5. Utsnitt från den geometriska avmätningsskarta från 1766 med utredningsområdet markerat med rött. Här syns markeringen för "Dammstycke samfält" invid ån i norra delen av utredningsområdet.

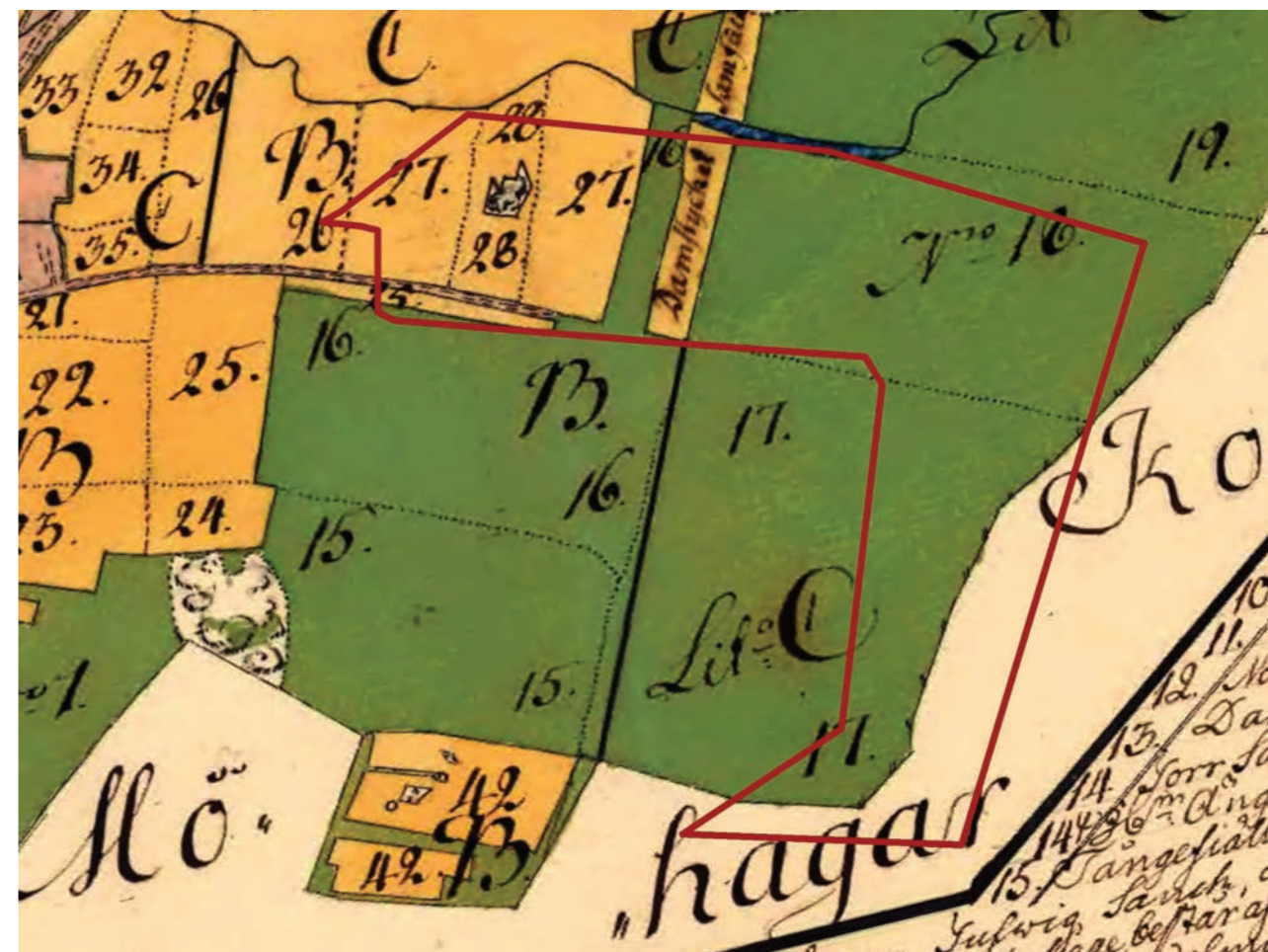

Fig 6. Utsnitt från Laga skiftes kartan från 1830 med utredningsområdet markerat med rött. Här finns inte längre en markering för dammstycke.

Fältinventeringen

Besiktningsförhållandena var relativt goda. Det norra delområdet bestod av betesmark med ett par impediment och det södra av en skogbeväxt höjd med berg i dagen på ett flertal ställen.

I den sydliga delen av utredningsområdet kunde konstateras att det redan pågick byggnation inom ett ca 1 hektar stort område i direkt anslutning till den befintliga anläggningen. Marken var här helt avbanad, till stora delar grusad och grävarbeten pågick och det fanns ingen möjlighet att några lämningar skulle kunna finnas kvar inom ytorna (se fig. 8). Inom den återstående delen, bestående av berg- och skogsmark, kunde inga fornlämningar, eller ytor som kunde bedömas vara gynnsamma för sådana, konstateras.

I den norra delen som bestod av igenväxande åkermark och betesmark konstaterades att de bedömningar som Göteborgs Stadsmuseum gjort år 2003 står sig gott. De sökschakt som då upptogs, och som konstaterades inte innehålla fornlämning, täckte väl de lägen som var gynnsammast för förhistoriska boplatser.

Förutom det ovan nämnda dämnet påträffades inget av antikvariskt intresse vid fältinventeringen.

Fig 7. Det utrivna dämnet. Foto från sydväst.

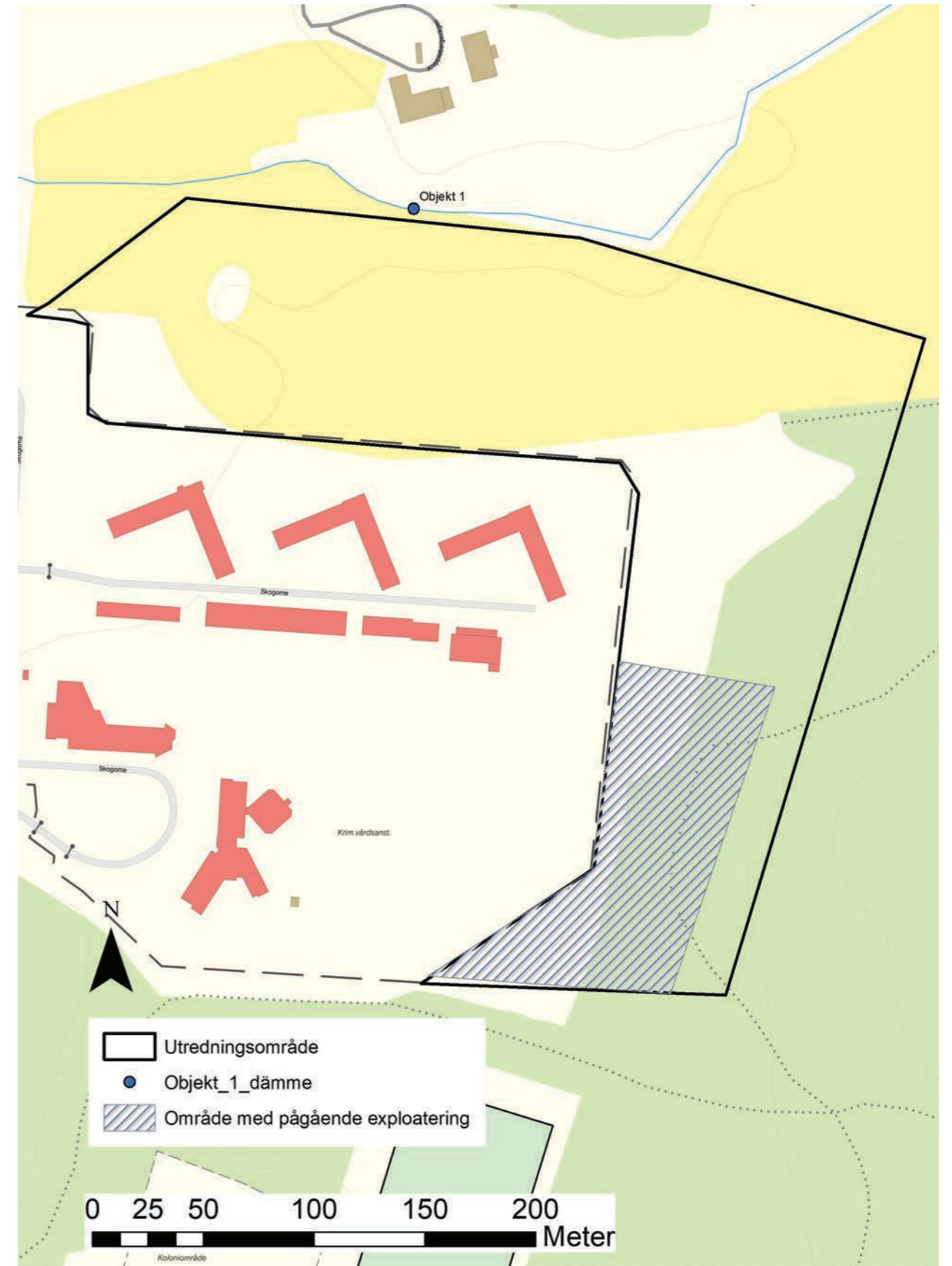

Fig 8. Utredningsområdet med dämnet (objekt 1) utsatt samt det redan påverkade området markerat. Skala 1:2000.

REFERENSER

Tryckta källor

Johansson, M & Johansson, T. 2004. *Utredning i Skogome. Arkeologisk rapport från Göteborgs Stads-museum*. Länsstyrelsens beslut dnr 431-81648-2003.

Digitala källor

Fornsök, Kulturmiljöregistret,
Riksantikvarieämbetet

Sveriges Geologiska Undersökningar (SGU)
kartgenerator, jordartskartan.

Kartmaterial

Lantmäterimyndighetens arkiv:
Storskifte 1825. Akt lm 14-säe-111

Rikets allmänna kartverks arkiv:
Generalstabskartan Göteborg 1883. J243-32-1

Lantmäteristyrelsens arkiv:
Geometrisk avmätning 1766. Akt N115-37:1.

Laga skifte 1830. Akt N115-37:2.

OBJEKTBESKRIVNING

Objekt I.

Dammvall, rest av, ca 2 m lång, N-S. och 1–1,5m brett, och intill 0,4 m högt. Uppbyggd av ett 30-tal ca 0,2–0,5 m stora stenar. Delvis utraserad. Återfinns på karta 1766 men ej på karta 1830. Antikvarisk status: fornlämning.

Inför planerad utbyggnad av Skogome kriminalvårdsanstalt genomförde Arkea kulturmiljö AB på uppdrag av WSP och Specialfastigheter AB en frivillig arkeologisk utredning av del av fastigheterna Skogome 1:38 och 2:2, i Säve socken, Göteborgs kommun, Västra Götalands län. Utredningen utfördes i mars 2022. Vid utredningen påträffades en dammanläggning i form av ett utrivet dämme i utredningsområdets norra kant. Dämnet utgör fornlämning. I övrigt påträffades inget av antikvariskt intresse inom området.

wsp

